

Redaktora skutkowało jeszcze większym zaangażowaniem autorów w analizę papieskich przemówień.

Na uwagę zasługuje fakt, że autorzy poszczególnych rozdziałów wychodzą zazwyczaj od nauczania Jana Pawła II wygłoszonego podczas pielgrzymki do Ojczyzny w 1991 r., ale na nim nie poprzestają. Analizują je również w kontekście współczesnych dokumentów Kościoła, takich jak np. *Dyrektorium o katechizacji* z 2020 r., a także w odniesieniu do współczesnej literatury przedmiotu. Bardzo cenne jest także uwzględnienie współczesnego kontekstu społeczno-religijnego i propozycje aplikacji nauczania Jana Pawła II do aktualnych uwarunkowań.

Wszystkie rozdziały zostały opracowane w sposób rzetelny, najpierw ukazując znaczenie Dekalogu w życiu społecznym, religijnym i w posłudze katechetycznej, a następnie przeprowadzając analizę wszystkich przykazań Dekalogu, łącznie z przykazaniem miłości wieńczącym i skupiającym jak w soczewce ich przesłanie. Także od strony formalnej przygotowana publikacja nie budzi zastrzeżeń. Warto podkreślić obszerną bibliografię zamieszczoną na końcu każdego opracowania, która pozwala na dalsze poszerzenie analiz. Ważne są także streszczenia i słowa kluczowe przygotowane w języku angielskim, co daje szansę na umiędzynarodowienie rezultatów przeprowadzonych badań.

Reasumując, przygotowana pod redakcją ks. dra Radosława Mazura monografia wieloautorska, zatytułowana *Dziesięć słów. Aktualność nauczania Jana Pawła II w 30. rocznicę IV Pielgrzymki do Ojczyzny*, bez wątpienia stanowi dzieło potrzebne, naukowo dojrzałe, merytorycznie pogłębione i formalnie poprawne.

Edwin Klessa

XXXVIII TYDZIEŃ KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ W TRZCIANCE

XXXVIII Tydzień Kultury Chrześcijańskiej rozpoczął się 3 września 2021 r. w Muzeum Ziemi Nadnoteckiej im. Wiktora Stachowiaka w Trzciance. W tym dniu odbył się wernisaż wystawy *Trzcianecy ewangelicy*, czynnej do 20 listopada 2021 r. Zwiedzający mogli na niej oglądać eksponaty świadczące o religijności znacznej części niemieckich mieszkańców Trzcianki sprzed 1945 r. Ukazane także były wykopane przed rozpoczęciem inwestycji budowy Centrum Integracji Społecznej (CIS) fragmenty gotyckiego kościoła zburzonego przez ówczesną władzę w 1965 r. pomimo sprzeciwu parafii, która chciała zagospodarować tę świątynię. Prezentowano tam wykopane płytki ceramiczne, pozostałości ogrodzenia, czterostronnego zabytkowego zegara z wieży kościoła, stare monety itp.

W program TKCh włączona została uroczystość odpustowa ku czci Matki Bożej Saletyńskiej z okazji 175. rocznicy objawienia w La Salette. Mszy św. 26 września

2021 r. przewodniczył ks. Janusz Jezusek MSF z Górki Klasztornej. Podczas niej poświęcony został wizerunek bł. Stefana kard. Wyszyńskiego namalowany przez prof. Elżbietę Wasyłyk, umieszczony w bocznym ołtarzu Najświętszego Serca Pana Jezusa w trzcianeckim kościele pw. św. Jana Chrzciciela.

W dniach 14–25 października 2021 r. w CIS-ie czynna była wystawa obrazów namalowanych przez ks. Wincentego Kiliana SDB pt. *Książdz Wincenty Kilian – salezjanin i artysta*. Zaprezentowano obrazy sprowadzone do Trzcianki z domów zakonnych w Łądzie, Lutomiersku, Czerwińsku i Pile oraz zgromadzone przez liczną rodzinę ks. Kiliana zamieszkałą w Runowie k. Trzcianki. W wernisażu wzięli udział: autorka albumu, z którego wystawa zaczerpnęła nazwę – Alicja Kilian-Baran z Bydgoszczy, ks. Henryk Kaszycki SDB z Rumi – współbrat ks. Wincentego Kiliana w czasie swojej młodości, ks. Jarosław Wąsowicz SDB – dyrektor Archiwum i Biblioteki Inspektorii Pilskiej, Wincenty Kilian z Runowa – bratanek ks. Wincentego Kiliana, radny Rady Miasta Trzcianki z rodziną. Uczestnicy ekspozycji, słuchając różnych świadectw o życiu i twórczości ks. Wincentego, mieli doskonałą możliwość poznania artysty nie tylko na podstawie oglądanych obrazów.

Rocznicę wyboru kardynała Karola Wojtyły na Stolicę Apostolską uczczono publicznym czytaniem przez kilkanaście osób w trzcianeckim CIS-ie tekstów Wielkiego Polaka Jana Pawła II. Program *Mężczyzną i Niewiastą stworzył ich – myśli i rozważania św. Jana Pawła* przygotowała trzcianecka katechetka Anna Jóźwik.

W niedzielę 17 października 2021 r. na mszach św. słowo głosił ks. dr Tadeusz Ceynowa – dyrektor Archiwum Diecezjalnego i Biblioteki Seminaryjnej w Koszalinie, który mówił o pochodzącej z XVIII w. skrzatuskiej kronice ks. Andrzeja Józefa Delerda zawierającej historię kultu Matki Bożej Bolesnej. Była również możliwość nabycia tej kroniki wydanej we współczesnym języku.

Jak co roku dużą popularnością cieszył się Konkurs Twórczości Artystycznej o Motywach Religijnych, na który wpłynęły 432 prace dzieci, młodzieży i dorosłych. Laureatami nagrody publiczności za ubiegły rok zostali: Renata Jaworska w kategorii osób dorosłych i Jakub Bukała w kategorii dziecięcej. Tegoroczni zdobywcy nagród wg klasyfikacji jury otrzymali nagrody książkowe z odpowiednią dedykacją, a każdy uczestnik dostał skromną pamiątkę za udział w eliminacjach, także z dedykacją. Nagroda publiczności XXXVIII TKCh wręczana będzie w następnym Tygodniu Kultury, gdy zostaną podliczone głosy oddane przez zwiedzających.

W kościele pw. Matki Bożej Saletyńskiej w Trzciance 31 października 2021 r. wręczone zostało wyróżnienie „Człowiek Wiary, Człowiek Czynu 2020”. W tym roku Kapituła przyznała to wyróżnienie państwu Wiktorii i Marcelowi Helakom. Pani Wiktorია jest wolontariuszem Caritas oraz sprawuje opiekę nad chorymi, a pan Marcel jest animatorem grup parafialnych, nadzwyczajnym szafarzem oraz lektorem.

W niedzielę 21 listopada 2021 r. na mszach św. o 175. rocznicy objawienia Matki Bożej w La Salette mówił redaktor Grzegorz Górny. Jest on, wraz z fotoreporterem Januszem Rosikonem, autorem bogato ilustrowanej książki *La Salette. Objawienie Matki Bożej*. Wieczorem odbyło się jeszcze spotkanie dyskusyjne z zaproszonym gościem, znanym i cenionym autorem kilkudziesięciu książek, publicystą i reżyserem filmowym

oraz telewizyjnym. Przez cały dzień istniała możliwość nabycia książki–albumu o La Salette, rozmowy z jego twórcą oraz uzyskania dedykacji i autografu.

Trzydziesty ósmy Tydzień Kultury Chrześcijańskiej zakończył się 29 listopada 2021 r., w 191. rocznicę wybuchu powstania listopadowego, spektaklem poetyckim *Ku czci powstańców listopadowych* w wykonaniu uczniów Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza pod kierunkiem Małgorzaty Szadkowskiej. Po programie przedstawionym w oratorium w Domu Parafialnym uczestnicy spotkania udali się przed Pomnik Niepodległości, gdzie złożyli kwiaty w hołdzie powstańcom, którzy oddali swoje życie za wolną i niepodległą Polskę.

Covidowa sytuacja spowodowała znaczne rozłożenie w czasie tegorocznego programu TKCh. Pomimo epidemii Tydzień Kultury Chrześcijańskiej cieszył się niesłabnącym zainteresowaniem, głównie dzięki różnorodnemu programowi skierowanemu do wszystkich grup wiekowych.

Zachariasz Mosakowski⁴

WARSZTATY MILLPOLSTONE W KOSZALINIE, 1–2 WRZEŚNIA 2021 R.

W symbolice chrześcijańskiej chleb oraz wszystko, co go dotyczy, zajmuje szczególne miejsce. Nie tylko samemu uświęconemu Ciału Chrystusa pod jego postacią nadaje się tak wyjątkowy wymiar, ale także bogatą symbolikę mają narzędzia, które służą do jego wyrobu. Pośród tych zaś kamienie młyńskie przewijają się na kartach słowa Bożego w kilkunastu miejscach – mają jednak najczęściej negatywne konotacje, są na przykład narzędziami kary i sądu, jak w Ewangelii według św. Mateusza (Mt 18,6).

Skąd więc znalazły się w murach pomorskich kościołów? Czy był to tylko budulec, czy umieszczono je tam jako symbol? Jeżeli tak, to co miały symbolizować? Od jak dawna się tam znajdują? Skąd pochodził materiał, z którego je wykonano? Na te i wiele innych pytań stara się odpowiedzieć zespół naukowców pod przewodnictwem dra Dariusza Brykały z Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, w ramach projektu naukowego *Pamięć kamieni. Pochodzenie, użytkowanie i sakralizacja kamieni młyńskich wmurowanych w ściany gotyckich kościołów na Nizinach Południowobałtyckich*, który realizowany jest ze środków Narodowego Centrum Nauki (grant nr 2019/35/B/HS3/03933). Pierwsze spotkanie robocze z mającego się odbyć cyklu miało miejsce w koszalińskim Centrum Formacyjno-Edukacyjnym Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej pomiędzy 1–2 września 2021 r. Istotnie, to właśnie w tej diecezji znajduje się szczególnie dużo unikalnych budowli sakralnych z tym charakterystycznym elementem.

⁴ Mgr Zachariasz Mosakowski, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Zakład Zasobów Środowiska i Geozagrożeń; ORCID: 0000-0001-9688-1495, e-mail: zachary@twarda.pan.pl.